

Про особливу і рідкісну книгу в нашому Музею і Бібліотеці

Майже в усіх релігіях світу знаходимо особливі місцевості чи святині, значення яких сягнули такого набожного та морально-духовного піднесення, що вірні даного віровизнання вважають важливим, необхідним та іноді зобов'язуючим (як покута) здійснення подорожі до цих місць -- незалежно від того, як далеко вони є, як небезпечно до них дістатись чи які кошти така подорож забере.

Хоч є багато відомих і часто відвідуваних святих місць для християн куди вони можуть іти на прощі, у їхніх навколишніх місцевостях, проте найбільш палким бажанням більшості християн є відбуття прощі до Святої Землі. Прощі до далеко віддалених святих звичайно організують групові - через зручність, економію і безпеку.

У нашій бібліотеці маємо книжку, яка описує прощу українців до Святої Землі, яка відбулася з 5 по 28 вересня 1906 року. Проща була організована Митрополитом Андреем Шептицьким і відбулася під його патронатом та з його участю. Назва книжки "Як то Русь ходила слідами Данила". Пропам'ятна книга першого руско-народного паломництва в Святу Землю була видана в Жовкві 1907 р. Згідно з Світовим Каталогом наша бібліотека і бібліотека Менор Коледж єдині, які мають примірник цього видання.

Редактори та упорядники книги мали конкретну причину, чому вибрали саме цю назву на титул книжки. На початку 12-го століття монах із Чернігівської околиці на ім'я Данило відбув прощу до Святої

Землі. Після повороту на рідні землі він написав про свої мандри і назвав цей опис "Жите і хожене Данила руьския землі Ігумена". Цей твір був також відомий під назвою "Паломник монаха Данила"... Українських прочан до Святої Землі називали паломниками, бо повертаючись на рідні землі із Палестини, вони приносили пальмове віття як доказ того, що там побували. Цей твір був одним із найбільш улюблених і надзвичайно цікавих творів старокиївської літератури. Редактори твору 1906 року вирішили, що їхня проща до Святої Землі в своїй сутності буде іти слідами Данила і тому зупинились на такій назві.

Перечитуючи книгу довідуємося, що в прощі 1906 року було 505 учасників українців і 51 поляк, а Митрополит Шептицький був духовним провідником. Між учасниками було 389 чоловіків і 116 жінок. Більшість прочан були селяни (232 чоловіків, 66 жінок) і походили вони з різних околиць Галичини. Було також 89 священників, 18 імоостей, 11 богословів, 4 сестри Служебниці. Решта прочан - це були особи різних професій і було також 11 дітей. Для організаційної справності прочан поділено на п'ять груп.

Редактори в книжці подали точний поазбучний список усіх членів прощі, їхній вік, професію, місцевість, з якої походили і до якої групи призначені. Із цього списку ми вибрали кілька, про яких цікаво згадати.

Першим і найважливішим був Митрополит Шептицький. У каплиці Божого Гробу він виголосив таку проповідь до своїх прочан:

"Плотію уснув і поніс смерть за нас, а ми жіючи житям, наче смертю ідемо до гробу, щоби знов ожити. Де ж найдемо ласку, як не у того гробу? Складаймо тут наші просьби, наші молитви, нехай життя наше розцвіте ся тут з того гробу, наша

Церква, наш край, наші міста і села нехай зачерпнуть тут сил до нового життя."

Перед проповіддю паломничий хор відспівав "Плотію уснув" і "Притерпіви за нас страсти"... Солістом в обидвох піснях був оперний співак світової слави Олександр Мишуга (1853-1922). Це був один із найбільш зворушливих моментів прощі.

Диригентом паломничого хору був отець Євген Турула (1882-1951) - відомий композитор та педагог. Він видав чисельні збірки українських народних пісень для мішаних хорів. Олександр Мишуга на цю прощу взяв із собою свого братанка Луку Мишугу (1887-1955). Лука Мишуга згодом став важливим громадським та політичним діячем (особливо в Америці) та журналістом. Він виконував різні дипломатичні місії для Західної Української Народної Республіки. Від 1921-1923 року був представником уряду ЗУНР в Вашингтоні, ДК. Залишившись в Америці, він всеціло включився в українське еміграційне життя. Був довголітнім редактором Свободи. Між прочанами був також Модест Сосенко (1875-1920) - артист-малювальник, який відомий своїми монументальними настінними розписами іконостасами, портретами. Між його роботами відомим є портрет Митрополита Шептицького.

У списку прочан знаходимо тут також ім'я двадцятирічного богослова Іосафата Коциловського (1876-1947). Іосафат Коциловський став пізніше Перемильським Єпископом. У 1945 році поляки заарештували його та видали

советам, які його засудили та заслали до

концентраційного табору, де він і помер 1947 р.

Перший український священник в Америці отець Іван Волянський (1857-1926) також був на прощі. Він усіх дивував своїм знанням різних іноземних мов, постійно витягав зі своєї валізи книги англійською, французькою, та навіть арабською мовами і читав їх. Запустив довгу бороду й іноді носив арабське покриття голови. За це його назвали арабським словом "Хаваджа", що означає Пан.

І останнім, про якого буду писати це молодий богослов Пантелеймон Шпилька (1883-1950). Для більшості це ім'я не має значення, але воно для мене дуже особливе. Коли я ходила до народної школи (2-4 класи) в таборі для переселенців в Реґензбурзі отець Шпилька був нашим катехитом. Тоді він вже був старшим та хворобливим чоловіком, але завжди лагідним та дбайливим. Він часто перебував у лікарні, яка знаходилася на другому поверсі нашої школи. Мої товаришки і я після навчання і репетиції хору відвідували його в шпиталі. Він завжди тепло вітався з нами та ніжно усміхався і був вдячний, що ми його не забували.

У списку прочан є ще багато інших цікавих особистостей.

На зворотньому шляху, на кораблі "Тіроль", паломники організували величний концерт вдячності Митрополиту Шептицькому.

*Любов Волинець, куратор
Українського Музею у Стемфорді*